

Zuzana Vernerová: Suburbanizační vlivy v České republice – Ideál bydlení mladé generace
Oponentský posudek rigorózní práce

Zuzana Vernerová si za téma své rigorózní práce zvolila vysoce aktuální téma suburbanizace českých měst, které se rozhodla zkoumat v souvislosti s „*ideálem bydlení mladé generace*“. Práce sestává – dle slov autorky – ze dvou částí: teoretické, v níž zkoumá „*historické, kulturní a názorové pozadí vztahu člověka a krajiny se zaměřením na rozvoj měst, urbanizaci, a jejich rozvolňování, suburbanizaci,*“ a empirické, v níž se na vzorku 360 respondentů snaží „*vysledovat ideál bydlení dnešní mladé generace a na jeho základě odhadnout možný vývoj suburbanizačních trendů.*“ (oba citáty převzaty z abstraktu práce na s. 4). V úvodu dále autorka uvádí, že se práce „*pokouší o holistický přístup k tématu vztahu člověka a krajiny skrze novodobý fenomén suburbanizace. Text neaspíruje na výklad vývoje urbanismu, okolnosti jsou spíše uváděny jako přehled k tématu, předzvěst dnešních poměrů. Spíše se na něj snaží hledět optikou kulturologie a ekologie. Zmapovat názory, zda člověk do krajiny patří nebo ne či tolik diskutovanou dichotomii příroda - kultura. První část práce se tedy věnuje částečně historickému, kulturnímu a názorovému pozadí vztahu člověka a krajiny se zaměřením na rozvoj měst, urbanizaci, a jejich rozvolňování, suburbanizaci. Druhá část je zaměřena více empiricky, na data získaná z případové studie a pokus o jejich interpretaci.*“ (s. 9)

Nejprve se autorka věnuje proměně evropských měst během industriální revoluce a jejich srovnání se statistikou měst světových. Dále se stručně věnuje tématu vývoje zahradních měst v Evropě. Následuje stručná reflexe názorů českých urbanistů Emanuela Hrušky a Ladislava Žáka, kteří se vývoji měst věnovali ve 40. letech 20. století. Po tomto exkursu se autorka věnuje současnému vývoji suburbánní zástavby v Čechách posledních 20ti let. Postupně se pokouší charakterizovat vztah mezi novými čtvrtěmi a původními sídly, na něž jsou navázána, podobu nové výstavby, problematiku tzv. „sídelní kaše“ a příčin jejího vzniku, otázky individuální automobilové dopravy spojené s fenoménem satelitních městeček a konečně i možnosti trvale udržitelného života, prezentovaného na fenoménech Ecovillage a Co-housingu. Další oddíl je věnován krajině, její percepci, využívání i zneužívání a ochraně. Následně se opět vrací k obecnějším otázkám suburbanizace, spojené i s problematikou nákupních center. Na závěr „teoretické“ části je rozebírána možnost trvale udržitelného rozvoje jako protikladu sledovaného suburbanizačního fenoménu. „Empirická“ část obsahuje vyhodnocení internetového dotazníku, prostřednictvím kterého se autorka pokusila shromáždit informace o postojích mladé generace k formám bydlení a jejich možným důsledkům a aspektům.

Hodnotit „holistický“ komponovanou práci je vždy složité. Průřezové fenomény se zkoumají nejsložitěji a autoři takových studií musejí vždy pečlivě vážit důležitost jednotlivých aspektů a případnost metod, zvolených k jejich zkoumání. Z práce Zuzany Vernerové je znát její zájem o téma i snaha dobrat se co nejkomplexnějších souvislostí. Tato snaha má však i svá úskalí, která předložená práce – bohužel - ukázala v poměrně značné míře. Je zřejmé, že autorka obdobné práce se nemůže zcela ponořit do dějin urbanismu, souvisejících s jejím sledovaným tématem. Jejich redukce na několik málo koncepcí a jmen z 19. a 20. století v tomto případě bohužel nestačí, a to zejména z pohledu současné kritické reflexe tohoto závažného problému. Souvislosti poválečného evropského urbanistického rozvoje 20. století nelze vysvětlit z analýzy myšlenek dvou českých architektů 40. let 20. století, jakkoli byli jako teoretici jistě velmi zásadní. Autorka bohužel víceméně pomíjí soudobou zahraniční literaturu k tématu „sídelní kaše“, a to přesto, že minimálně ve

stejnomené knize Pavla Hniličky by našla nejen řadu podnětů a údajů, ale i odkazy na současnou literaturu k dané problematice.

Z textu práce je zřejmé, že téma autorce nebylo lhostejné. Tato skutečnost je rozhodně velmi sympatická. Jejím rubem je možná trochu lehký styl, s nímž je práce psána. Ten jistě napomůže případné popularizaci tématu, avšak v případě rigorózní práce dosti komplikuje skutečné prověření jednotlivých otázek a jejich kritické zkoumání. V některých částech se tak práce mění v obecný úvod do tématu, který by však měl být pouze předpokladem a východiskem samotné vědecké práce.

Důležitým autorským výkonem je anketa v závěru práce, která analyzuje názory současné mladé generace na jejich ideál bydlení. Výsledky ankety, která byla – stejně jako většina předchozích kapitol – již součástí původní diplomové práce, jsou dosti zajímavé a plasticky odrážejí škálu názorů na bydlení generace narozené v letech 1976-1994 s důrazem na léta 1986-1991. Problematickou stránkou ankety je skutečnost, že její výsledky nejsou příliš provázány s předchozím výkladem a ani porovnány s případnými obdobnými anketami či studii u nás či v zahraničí. Liší se názory mladé generace v ČR od názorů stejně starých lidí v jiných částech Evropy? Jak je suburbanizace vnímána v zemích, které si její zásadní vlnou prošly o dvacet, třicet let dříve? Na tyto zásadní otázky práce bohužel odpověď nedává. Navíc není jasné, na jakém základě si autorka zvolila tři hypotézy, které se rozhodla v anketě ověřit. Byl to její původní názor? Vychází hypotézy z nějaké kritické studie? Pakliže ano, z jaké?

Tímto se dostávám ke zcela zásadnímu problematickému bodu práce, kterým je pro mě nepochopitelná absence poznámkového aparátu. Klasický poznámkový aparát je zde překvapivě nahrazen obecnými odkazy názvu autora knihy a roku publikace u jednotlivých citátů, což výrazně komplikuje jejich reálné dohledání a vůbec neodpovídá nezbytným náležitostem nejen rigorózní, ale i pouhé seminární práce. Absence poznámek v textu navíc mnohdy znemožňuje odlišit názory autorky od názorů volně citovaných autorů.

Nepochybuji, že autorka měla o téma velký osobní zájem. Tato skutečnost je velmi záslužná a může být předpokladem velmi kvalitní práce. Až přílišná šíře tématu, nevelká provázanost jednotlivých částí a zejména absence základních vědeckých náležitostí (poznámkového aparátu a kritické práce s literaturou, tedy dovedností, které by si měl student osvojit již na počátku studia!!!) však v tomto případě vedla ke vzniku textu, který sice má své obsahové kvality, avšak dle mého soudu bohužel nenaplnuje požadavky kladené na rigorózní práci.

Na základě těchto důvodů (se zásadním důrazem na bod poslední!) práci nedoporučuji k obhajobě.

V Praze, dne 21. 4. 2013

PhDr. Richard Biegel, Ph.D.